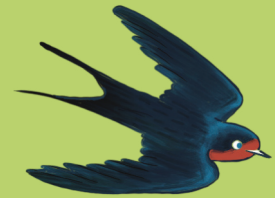
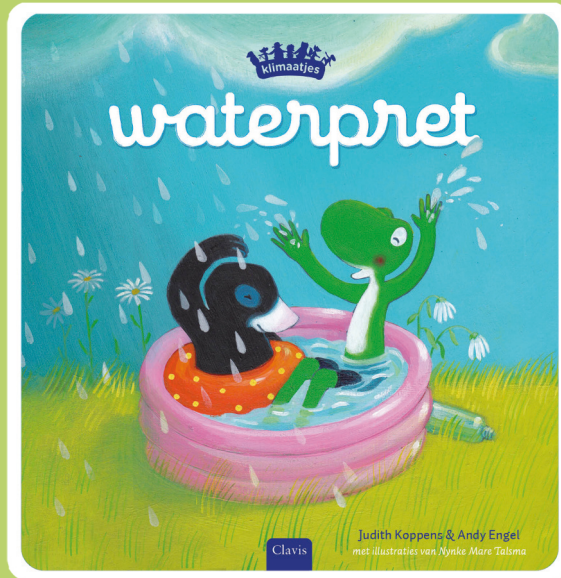

de klimaatjes op het plein

In *Waterpret* laten de Klimaatjes zien dat je veel plezier kunt hebben met water, ook als je het belangrijk vindt om er zuinig mee om te gaan.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 4 jaar.

Clavis Uitgeverij - Auteurs: Judith Koppens, Andy Engel - Illustrator: Nynke Talsma

les 1: lang leve het regenwater

de doelen

Kerdoel 58 SLO

De kinderen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deelnemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening houden.

Duurzaam doel

De kinderen leren over het belang van (regen)water en hoe ze daar bewust mee om kunnen gaan.

aan de slag

Dit heb je nodig

- prentenboek *Waterpret*
- een teiltje of emmer voor ieder kind - een watervaste stift
- vrije bewegingsruimte op het schoolplein
- een lichtkleurige emmer
- een aantal bekers, afhankelijk van de verdeling van de groep
- regenachtig weer

1. Neem de kinderen mee naar buiten en lees ze daar het prentenboek *Waterpret* voor. Stel na afloop verdiepende vragen.

Weten de kinderen waarom Muis de kraan dichtdraaide? En waarom is het belangrijk dat we zuinig zijn met water? Zijn er kinderen die kunnen uitleggen waar het water uit de kraan vandaan komt?

2. Vertel de kinderen dat ze, net als de Klimaatjes, regenwater op gaan vangen om daarna waterpret te hebben. Bedenk met de kinderen een plek op het schoolplein waar het regenwater in de verzamelde teiltjes opgevangen kan worden. Het opvangen van een behoorlijke hoeveelheid regenwater kan enkele (regen)dagen duren. Bespreek dit ook met de kinderen.

3. Wanneer er voldoende regenwater is opgevangen, legen de kinderen, onder begeleiding, hun teiltje in één lichtkleurige emmer. Zet aan de binnenkant van de emmer, ter hoogte van het wateroppervlakte, een streep met de watervaste stift. Dit is de hoeveelheid regenwater die de kinderen samen hebben verzameld.

4. Nu is het tijd voor waterpret.

Maak groepjes van ongeveer vijf kinderen. Verdeel het opgevangen regenwater over eenzelfde aantal teiltjes als er groepjes zijn. Laat de kinderen per groepje achter elkaar zitten.

Geef ieder voorste kind een gevuld teiltje met daarin een beker. Zet achter ieder laatste kind een leeg teiltje. Op jouw signaal scheidt het eerste kind een beker regenwater uit het teiltje en geeft het over het hoofd door aan het volgende kind. Ook dit kind geeft de beker op dezelfde manier voorzichtig door. Het laatste kind leegt de beker in het lege teiltje dat achteraan staat.

De kinderen proberen tijdens het spel zo min mogelijk water te knoeien.

5. Wanneer alle laatste teiltjes gevuld zijn, worden deze weer geleegd in de lichtkleurige emmer.

Wat valt je op als je naar het streepje in de emmer kijkt?

Zit er nog net zoveel water in als aan het begin van het spel? Waarom is er een verschil? Praat hierover met elkaar.

5. Bedenk met de kinderen wat ze na afloop met het overgebleven regenwater willen doen.

Enkele suggesties: spaar nog meer regenwater en werk met de kinderen aan de rekenvoorwaarden door inhouden te vergelijken. Of bedenk een ander (water)spel. Of misschien heeft de school wel een tuin die nog bewaterd moet worden.

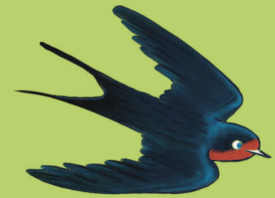
Differentiatie

Voor oudere kinderen kun je op verschillende niveaus differentiëren:

- Stel na het voorlezen van het boek vragen die een beroep doen op het hogere denkniveau. Bijvoorbeeld: Denk je dat het grondwater op kan raken? Waarom wel of waarom niet?
- Kies tijdens het spel voor moeilijke waterdragers. Denk daarbij aan pollepels of schoteltjes.
- Geef inhoudsnamen aan de hoeveelheid opgevangen regenwater. Denk daarbij aan liters, halve liters en wellicht deciliters.

de klimaatjes op het plein

In *Waterpret* laten de Klimaatjes zien dat je veel plezier kunt hebben met water, ook als je het belangrijk vindt om er zuinig mee om te gaan.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 4 jaar.

Clavis Uitgeverij - Auteurs: Judith Koppens, Andy Engel - Illustrator: Nynke Talsma

les 2: speel het verhaal

de doelen

Kerndoel 54 SLO

De kinderen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

Duurzaam doel

De kinderen ervaren middels spel hoe belangrijk het is om zuinig om te gaan met ons kraanwater.

aan de slag

Dit heb je nodig

- prentenboek *Waterpret*
- gekleurde doeken die corresponderen met de zeven verschillende Klimaatjes, bijvoorbeeld een groene doek of attribuut voor Kikker.
- opblaasbadje of getekend badje op het plein
- tuinslang
- diverse pannen, potten en emmers
- een grote (bruine) doek
- evt. strandstoel, handdoek, zwemband, duikbril, waterpistool, gieter

1. Neem de kinderen mee naar buiten en lees daar het prentenboek *Waterpret* voor.

Stel na afloop verdiepende belevingsvragen, zoals bijvoorbeeld:

Hoe denk je dat Kikker zich voelde toen Muis de kraan dichtdraaide?

En hoe denk je dat Muis zich op dat moment voelde? Waarom denk je dat Vos niet wilde schuilen voor de regen?

Bespreek met de kinderen de verschillende emoties en vraag welke lichaamshouding en mimiek er bij deze emoties horen. Kunnen de kinderen dit uitbeelden?

2. Vertel de kinderen dat ze het verhaal gaan spelen. Inventariseer met de kinderen wat hiervoor nodig is.

Verzamel de attributen en verdeel de rollen. Alle Klimaatjes krijgen een gekleurde doek omgeslagen of een ander herkenbaar attribuut aangereikt. Mol kruipt ineengedoken onder een bruine doek en is daarmee verdwenen onder de grond.

3. Blader langzaam door het boek en omschrijf, samen met de kinderen, wat er per pagina gebeurt.

Besteed aandacht aan de lichaamshouding en mimiek die de spelers per pagina kunnen laten zien.

Waar staan de spelers? Wat doen ze? Hoe kijken ze?

Spreek ook af waar het zwembadje is en waar het schuurtje.

4. Lees het boek nogmaals voor en laat de kinderen, tijdens het voorlezen het verhaal spelen.

Neem regelmatig een pauze en vraag dan de kinderen die geen actieve rol in het verhaal hebben om feedback. Zij zijn de regisseurs.

5. Wanneer het verhaal een aantal keer geoefend is, kan het uitgevoerd worden voor andere groepen en/of ouders. Als de kinderen het spel een keer gezien hebben, kunnen ze het in andere samenstellingen, later in de week, nog eens spelen.

Differentiatie

Voor oudere kinderen kun je op verschillende niveaus differentiëren:

- Laat oudere kinderen, naast het uitbeelden van het verhaal, stukken dialoog uitspreken.
- Kinderen die al kunnen lezen, kunnen de rol van verteller spelen.
- Laat kinderen zelf hun kostuum en/of attributen maken.

de klimaatjes op het plein

In *Natte voeten* laten de Klimaatjes zien dat een groene omgeving niet alleen fijn is om in te leven, maar er ook voor zorgt dat we geen natte voeten krijgen.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 4 jaar.

Clavis Uitgeverij - Auteurs Judith Koppens, Andy Engel - Illustrator: Nynke Talsma

les 1: steentje eruit, plantje erin

de doelen

Kerdoel 39 SLO

De kinderen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Duurzaam doel

De kinderen leren waarom een groene omgeving belangrijk is.

aan de slag

Dit heb je nodig

- prentenboek *Natte voeten*
- afstemming binnen school over het verwijderen van stoeptegels
- zaden of kwekelingen (jonge plantjes)
- emmer met potgrond voor elk groepje
- lege emmer voor elk groepje
- tuingereedschap, zoals schepjes, harkjes en gieters

1. Neem de kinderen mee naar buiten en lees daar het prentenboek *Natte voeten* voor. Stel na afloop verdiepende vragen over de inhoud. Begrijpen de kinderen het belang van een groene omgeving voor de afvoer van ons regenwater? Waarom is het fijn om in een groene omgeving te spelen?
2. Vertel de kinderen dat ze, net als de Klimaatjes, de omgeving gaan vergroenen door stoeptegels van het plein te verwijderen. Wanneer je de tegels verwijderd die dicht tegen het gebouw liggen, ontstaat er ruimte voor de aanleg van geveltuintjes. Deze manier van vergroening beperkt kinderen niet in hun speelruimte en zorgt daarnaast voor verkoeling van het gebouw.
3. Verwijder met de kinderen enkele stoeptegels en vraag of er op de onderliggende grond plantjes kunnen groeien. Is deze grond hetzelfde als de grond in de tuin? Wat is er nodig om de grond vruchtbaar te maken?
4. Maak groepjes van ongeveer vier kinderen. Geef elk groepje een emmertje potgrond, een lege emmer en voldoende tuingereedschap. Spreek met de kinderen af wat er nodig is om de grond klaar te maken voor beplanting. Het gele zand wordt minimaal 20 centimeter verwijderd en in de lege emmer geschept. Bedenk vooraf wat je met het weggehaalde (gele) zand gaat doen. Vul de ruimte die is ontstaan tenslotte met vruchtbare potgrond.
5. Doe voor en leg uit hoe de zaadjes of kwekelingen in de grond gaan. Na het zaaien of planten zorgen de kinderen voor voldoende bewatering. Spreek met de kinderen af hoe ze in de (nabije) toekomst samen zorg gaan dragen voor deze nieuwe groene omgeving.
6. Bedenk met de kinderen wat ze gaan doen met de verwijderde tegels. Denk bijvoorbeeld aan het beschilderen ervan. Wellicht kunnen ze daarna tentoongesteld worden in de school.

Differentiatie

Voor oudere kinderen kun je op verschillende niveaus differentiëren:

- Laat oudere kinderen een proefopstelling maken waarin ze kunnen laten zien dat (regen)water makkelijker in een natuurlijke ondergrond zakt dan in een versteende.
- Laat oudere kinderen op (houten) bordjes de namen van de jonge beplanting schrijven en in de nieuwe tuintjes plaatsen.
- Wellicht kunnen er in de nieuwe tuintjes ook groenten gekweekt worden. Oudere kinderen kunnen bedenken wat er met die groenten gedaan kan worden. Misschien kunnen ze zelfs wel een gerecht maken met de zelfgekweekte groenten.

de klimaatjes op het plein

In *Natte voeten* laten de Klimaatjes zien dat een groene omgeving niet alleen fijn is om in te leven, maar er ook voor zorgt dat we geen natte voeten krijgen.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 4 jaar.

Clavis Uitgeverij - Auteurs Judith Koppens, Andy Engel - Illustrator: Nynke Talsma

les 2: stamp in de plassen

de doelen

Kerdoel 58 SLO

De kinderen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deelnemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening houden.

Duurzame doelen

De kinderen leren dat een versteende ondergrond kan zorgen voor wateroverlast na een flinke regenbui. De kinderen leren dat een natuurlijke ondergrond zorgt voor een betere afwatering.

aan de slag

Dit heb je nodig

- prentenboek *Natte Voeten*
- met krijt getekende waterplassen op het schoolplein.
- eventueel gekleurde linten voor de tikkers

1. Teken vooraf met krijt een aantal plassen op het plein.

2. Neem de kinderen mee naar buiten en lees daar het prentenboek *Natte voeten* voor. Stel na afloop verdiepende vragen over de inhoud. Begrijpen de kinderen waarom er na een regenbui in een versteende omgeving meer waterplassen liggen dan in een 'groene' omgeving? Weten de kinderen waar het regenwater naartoe gaat als het in de grond zakt?

3. Ga met de kinderen naar buiten en wijs ze op de getekende plassen. Vertel de kinderen dat het, net als in *Natte voeten* hard heeft geregend. Het zou natuurlijk beter zijn als dit regenwater in de grond kon zakken, maar dat is moeilijk op een versteende ondergrond. Dit hebben de kinderen zojuist geleerd uit het boek. Leg de kinderen uit dat zolang er waterplassen liggen er net zo goed in gespeeld kan worden.

Spel 1:

Vertel de kinderen dat Uil (de tikker) achter alle Klimaatjes (de overige kinderen) aanrent om te vertellen hoe belangrijk het is dat het regenwater in de grond kan zakken. Niemand wil immers natte voeten hebben. Tijdens het rennen worden de regenplassen omzeild. Ben je getikt, dan moet je naar de dichtstbijzijnde regenplas en krijg je alsnog natte voeten. Het spel eindigt als de tikker alle kinderen heeft getikt. Wanneer de tikker moe wordt, kan er een ander Klimaatje gekozen worden, die de tikker mag helpen.

Spel 2:

Vertel de kinderen dat Kikker (de tikker) het juist wel leuk vindt om in de plassen te spelen. Hij daagt de Klimaatjes (overige kinderen) uit om in de plassen te gaan staan. Daar zijn ze veilig, maar mogen ze maar drie tellen blijven. Wanneer ze tijdens de overstap naar een andere plas getikt worden, veranderen ze in een kikker. Samen met de eerste tikker proberen ze alle Klimaatjes, die van regenplas willen wisselen, te tikken.

Spel 3:

Tenslotte proberen alle Klimaatjes de plassen te laten verdwijnen. Ze stampen hard in de plassen en vegen met hun schoenen het krijt zoveel mogelijk weg.

Differentiatie

Voor oudere kinderen kun je op verschillende niveaus differentiëren:

- *Spel 1:* Laat de kinderen hinkelen in plaats van rennen.
Kinderen zijn ook af als ze door de plassen rennen
- *Spel 2:* Spreek af hoeveel kinderen in een plas mogen staan.
Op deze manier moeten de kinderen ook de hoeveelheden in de gaten houden.
Dit vraagt om meer spelinzicht.
- *Spel 3:* Laat kinderen zelf bepalen hoe ze de plassen kunnen laten verdwijnen.
Het gebruik van kraanwater behoort natuurlijk niet tot de mogelijkheden.

de klimaatjes op het plein

In *Wat is het warm* laten de Klimaatjes zien hoe je goed voor jezelf en de ander kunt zorgen tijdens warm weer.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 4 jaar.

Clavis uitgeverij - Auteurs: Judith Koppens, Andy Engel - Illustrator: Nynke Talsma

les 1: teken je schaduw

de doelen

Kerndoel 44 SLO

De kinderen leren bij producten uit hun eigen omgeving, relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaal. De werking van schaduw is hier onderdeel van.

Duurzaam doel

De kinderen merken wat het effect van schaduw is op de omgeving en (eigen) welzijn.

aan de slag

Dit heb je nodig

- prentenboek *Wat is het warm*
- stoepkrijt voor elk kind
- zonnig weer

1. Neem de kinderen mee naar buiten en lees daar het prentenboek *Wat is het warm* voor. Stel na afloop verdiepende vragen over de inhoud. Vraag ook naar de eigen ervaringen bij warm weer. Staan de kinderen liever in de zon? Of toch in de schaduw?

2. Vertel de kinderen dat ze, net als de Klimaatjes, de schaduw op gaan zoeken. Eenmaal buiten vertel je de kinderen meer over schaduwwerking. Waar is de zon? En waar de schaduw? Waar is het warm? En waar koel? Is de schaduw altijd precies hetzelfde als het origineel? Wat zijn de verschillen?

3. Laat de kinderen tweetallen vormen. Het ene kind tekent met krijt de schaduw van het andere kind op het schoolplein. Alleen de contouren is voldoende. Wanneer deze tekening klaar is, wisselen de kinderen om. Daag de kinderen uit om een andere positie aan te nemen dan de kinderen in hun omgeving. Op deze manier verandert het schoolplein in een kunstwerk van verschillende menselijke schaduwen.

4. Na afloop vergelijken de kinderen de tekening met het origineel. Heeft de tekening hetzelfde formaat als het kind? Wat zijn de verschillen? Hoe komt het dat er verschillen zijn?

5. Tenslotte trekken de kinderen de schaduwen over van vaste elementen op het plein. Denk daarbij aan de schaduwen van gebouwen, maar zeker ook aan de schaduwen van bomen en struiken. De kinderen markeren op deze manier de koelteplekken op het plein. Bekijk na een paar uur de lijnen die de kinderen getekend hebben en vergelijk die met de nieuwe schaduwen. Blijven de koelteplekken de hele dag op dezelfde plek? Hoe komt het dat ze verschuiven? Praat hierover met elkaar.

Differentiatie

Voor oudere kinderen kun je op verschillende niveaus differentiëren:

- Laat oudere kinderen niet alleen de contouren tekenen maar ook de details.
- Oudere kinderen kunnen onderzoeken wat er met de koelteplekken gebeurt gedurende de dag. Zij kunnen bijvoorbeeld elke twee uur een aangepaste tekening van de koelteplek maken.
- Laat oudere kinderen ook schaduwtekeningen op papier maken van kleine voorwerpen. Laat ze onderzoeken wat het effect is van hoog en laag zonlicht op hun tekening.

de klimaatjes op het plein

In *Wat is het warm* laten de Klimaatjes zien hoe je goed voor jezelf en de ander kunt zorgen tijdens warm weer.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 4 jaar.

Clavis uitgeverij - Auteurs: Judith Koppens, Andy Engel - Illustrator: Nynke Talsma

les 2: tel de klimaatjes

de doelen

Kerdoel 24 SLO

De kinderen leren praktische en formele reken-wiskundige problemen op te lossen en redeneringen helder weer te geven.

Duurzaam doel

De kinderen gebruiken natuurlijke materialen uit hun directe omgeving om rekendoelen te behalen.

aan de slag

Dit heb je nodig

- prentenboek *Wat is het warm*
- stoepkrijt voor elk kind
- 7 bakjes, met op elk bakje een ander
Klimaatje getekend

1. Neem de kinderen mee naar buiten en lees daar het prentenboek *Wat is het warm* voor. Kunnen de kinderen alle Klimaatjes benoemen? Hoeveel verschillende Klimaatjes zijn er? Laat de kinderen samen overleggen over de hoeveelheden. Laat tenslotte het schutblad zien. Tel samen het aantal Klimaatjes. Klopt dit met hun eigen telling?
2. Er zijn zeven klimaatjes. Vraag aan de kinderen welk Klimaatje volgens hen het meest voorkomt in het boek. En welk Klimaatje het minst. Je zult ervaren dat er verschillende antwoorden komen. Hoe weten we nu zeker wat het juiste antwoord is? De kinderen zullen ontdekken dat je het pas zeker weet wanneer je telt.
3. Vertel de kinderen dat ze leren turven. Turven is een manier van tellen waarbij je streepjes zet. Zo kun je goed onthouden wat je geteld hebt. Verdeel de kinderen over zeven groepjes. Geef elk groepje de naam van één van de Klimaatjes. Vertel dat in ieder groepje één kind gaat turven. Laat de kinderen zelf overleggen wie dit gaat doen. Dit kind krijgt een stoepkrijtje. Vertel dat je elke pagina van het boek opnieuw laat zien en dat de kinderen per groepje tellen hoe vaak hun Klimaatje op de illustratie te zien is. Het groepje van Kikker telt alle kikkers, het groepje van Vos alle vossen enz. Het kind dat turft, zet per pagina het juiste aantal streepjes op de grond.
4. Vraag na afloop of de kinderen aan het aantal streepjes kunnen zien welk Klimaatje het meest voorkomt in het boek en welk Klimaatje het minst. De kinderen zien aan het aantal streepjes dat Egel het vaakst voorkomt en Kikker minder vaak. Kunnen de kinderen ook zien hoeveel keer Egel vaker voorkomt dan Kikker? Wat heb je nodig om het verschil goed te kunnen zien?
5. Leg de kinderen uit dat je hoeveelheden het beste kunt vergelijken wanneer je de hoeveelheden vast kunt pakken. Vertel dat de Klimaatjes van de natuur houden en dat de kinderen daarom op zoek gaan naar natuurlijke materialen die je vast kunt pakken. Geef elk groepje het juiste verzamelbakje. Laat de kinderen op zoek gaan naar eenzelfde hoeveelheid materialen als het aantal Klimaatjes dat ze in hun groepje geteld hebben. Zit je bijvoorbeeld in het groepje van Kikker, dan heb je negen kikkers geteld. Ga dan met je groepje, rondom de school, op zoek naar bijvoorbeeld 9 steentjes, 9 takjes of 9 blaadjes. Vertel de kinderen dat ze enkel materialen rapen die op de grond liggen, levend materiaal plukken of afbreken is natuurlijk niet de bedoeling.
6. Leg de materialen vervolgens, samen met de kinderen, in zeven zelfde patronen. Kunnen de kinderen nu makkelijk zien hoeveel vaker Vos in het boek voorkomt dan Mol? Kunnen de kinderen ook andere vergelijkingen maken? De bakjes met materialen kunnen gedurende de week nog meermalen gebruikt worden tijdens andere (reken)activiteiten.

Differentiatie

Voor oudere kinderen kun je op verschillende niveaus differentiëren:

- Laat oudere kinderen enkel op basis van de voorgelezen tekst turven.
- Oudere kinderen kunnen de bakjes met materialen ook rangschikken volgens opdracht. Bijvoorbeeld van meest naar minst.
- Laat oudere kinderen met behulp van de bakjes sommen maken. Laat de kinderen bijvoorbeeld tellen hoe vaak Muis en Uil samen voorkomen in het boek.
- Kinderen die de cijfers kennen, kunnen deze noteren.